

МИХАИЛ СВЕТЛОВ

СИРЛАР

ЭРКИН ВОҲИДОВ
таржимаси

Ғафур Ғулум номидаги
бадний адабиёт нашриёти

Тошкент — 1968

www.ziyouz.com kutubxonasi

Галантли рус совет шоири Михаил Светловнинг кўп миллатли адабиётимизда турган ўрни, шеъриятимиз ривожига қўшган ҳиссаси ҳақида сўзламасак ҳам бўлади. Чунончи, унинг «Гренада» сини Ҳамид Олимжон ўзбек тилида жаранглатганда бизнинг тенгдошлар ҳали дунёда йўқ эди.

Светлов комсомол шоири эди. Умрининг сўнгигача комсомолга, ёшликка содиқ бўлиб қолди. Ёшликка хос қувноқлик, ўйноқилик кексайганда ҳам унинг повзиясини тарқ этмади.

Битта оёқ нариги асрда,
Суриб ҳатто вақтни нари —
Тирмашланиб юрибмиз ерда
Бизлар — яъни совет чоллари.

Бу тўплам Светлов ижодидан кичик бир намуна, холос. Шоир ижоди билан ўзбек китобхоналарини тўлароқ таништириш таржимон шоирларимиз олдида турган келгуси вазифадир.

Т а р ж и м о н

ГРЕНАДА

(Ҳамид Олимжон таржимаси)

Жабҳаларда йўл босдик
Милтиқни қўлга ушлаб,
«Яблочко» қўшиғин
Тишларимизга тишлаб.

Бу қўшиқни унутмай
Сақлайди ҳозиргача,
Саҳроларда кўкарган —
Яшил ўт ўз бағрида.

Дўстим қўшиқ айтарди,
Узоқ ернинг дардида.
Куйни доим у бирга
Таширди эгариди.

У куйларкан, боқарди
Узоқ, туққан элларга;

— Гренадам, Гренадам,
Гренадам меним!

Ул бу дардли қўшиқни
Кўпдан ёддан биларди...
Испания гамини
Шўрлик қайлардан олди.

Жавоб беринг шаҳарлар,
Ва Харьков жавоб:
Сизга испан қўшиғин
Ургатди қайси офтоб?

Айтсанг-чи, сен Украина,
Шу экинзор ерларда,
Ота Тарас Шевченко
Бахшининг қабри қайда?

Қайлардандир қўшиғинг,
Сўйласанг-чи, ўртоғим:
— Гренадам, Гренадам,
Гренадам меним!

Сукут босиб жавобда,
Хохол секин сўйлайди:

— Орайни бу қўшиқни
Китобдан ўқиб топдим.

Гўзал исм — бир шараф,
У ҳам бир ифтихори.
Испанияда бордир
Гренада днѐри.

Ташлаб мен чолдеворни,
Чиқдим, курашга кетдим;
«Гренаданинг ерлари
Қулларга» деб аҳд этдим.

Хайр, омон бўлингиз,
Хайр туғишганларим!
— Гренадам, Гренадам,
Гренадам меним!

Чопардик втиб хаёл
Ўргансак деб тун-куни —
Урушнинг сарфи — наҳви
Батарейлар тилини.

Қуёш қандай қизариб
Чиқди, ёнди ва ботди,

Сакрамакдан чарчаган
Отлар-да алам тортди.

Лек «Яблочко» қўшиғини
Чаларди эскадрон:
Азоблар худди бир ёй,
Скрипкадир замон.

Қани, куйла ўртоғим,
Қайда ашуланг сенинг:
— Гренадам, Гренадам,
Гренадам меним?

Уққа учган бир тана
Йиқилди, тушди ерга,
Ул бизлардан айрилди,
Ажал тегди ёш эрга.

Мен кўрандим, ўшал он
Эгилмишди ой тўна,
Мурданинг лаби зўрға
Пичирларди: «Грена...»

Кетди узоқ оғларга,
Булутолларга адашиб,

Менинг ўртоғим кетди
Уз қўшиғини ташиб.

Тингламади шундан сўнг
Севган, туққан элларим:
— Гренадам, Гренадам,
Гренадам меним?

Курашчи кетди, лекин,
Отряд ҳеч тисланмади,
Ва «Яблочко» қўшиғи
Айтилмайин қолмади.

Фақат кўклардан секин,
Қатор-қатор ёш томди.
Кун ботар бахмалида
Унинг доғлари қолди...

Янги-янги кўшиқлар
Чиқарди яна турмуш,
Керак эмас, ўртоқлар,
Кўшиқларга қайгуриш.

Истамас, керак вмас,
Қайғу-ғам, ұртоқларим...
— Гренадам, Гренадам,
Гренадам меним?

1926 й.

ТИРИК ҚАҲРАМОНЛАР

Ш афқатни билмаган
Кокилдор Тарас,
Эшитилар менга
Кечалар, ҳайҳот!—
Эшик орқасидан
Даҳшат тўла сас:
Андрій! Мен сенга бергандим
ҳаёт!..

Гўзал панна турар,
Юзида йўқ қон.
Шамолда ўйнайди ўрим сочларни.
Уқ тешган Андрій
Қулар ногихон
Бўронда йиқилган қайин сингари.
Полтава устида
Сузар ярим тун,

Мана у, бор ичра кезар рўдапо.
Бу кеч
Россияга қарши яширин
Юриш ўйламоқда сотқин Мазепо.

Кочубей тутқунда,
Қоронғу зиндон.
Қочишни ўтказар маҳбус кўнглидан.
Тонг билан, Кочубей
Қатл этилган он
Евгений Онегин турди ўрнидан.

— Печорин! О, даҳшат!
Атроф зим-зиё.
Шубҳа ўртамоқда, дўстим, дилани
кўп.

Қимор ўйнар экан Достоевский,
Кампирларни бўғар
Шум Раскольников.

Жимгина пирпираб
Сўнар юлдузлар,

Тонг отиб келмоқда қуюқ тумандан.
Паровоз қўзғолди,
Титради излар,
Анна Каренина айрилди жондан.

Уртоқ классиклар!
Энди шуми иш!
Бари қаҳрамонлар йитиб кетмоқда!
Наҳот ниятингиз
Фақат ўлдириш —
Темир из,
Е дуэль.
Ва ё сиртмоқда!

Роман ёзмоқчиман ўзим,
Каттакон!
Китобнинг биринчи бетидан бошлаб,
Хунар ўрганади
Ҳар бир қаҳрамон.
Мен ҳам ўрганаман ғафлатни таш-
лаб.

Руҳий азобларга бўлсаю таслим,
Қаҳрамон зерикиб қолса бирор кеч,

Паровоз остига
Ташлайман ўзим,
Аммо қаҳрамоним ташламайман ҳеч.

Бу ёруғ дунёдан
Кўз юмсам агар,
Тобутим ортидан,—
Изтироб-ла жим —
Мени сўнгги йўлга кузатиб борар
Мен қутқариб қолган қаҳрамонла-
рим.

Қабрим тепасида
Тўхтаган йўлчи
Сўрайди:
— Улган ким? Сўйла, биродар!
Қаҳрамонлар айтар:
— Светлов ўлди!
Ҳақиқий ёзувчи эди бу одам!

1927 й.

АРВОҲ

Бутун эди у кун эс-ҳушим,
Иситмам йўқ, тану жоним сор.
Ярим тунда овоз бермай, жим —
Кириб келди хонамга арвоҳ.

Йўқ, у расмий арвоҳга чандон
Ухшамасди, бутунлай бошқа.
Кафан эмас, устида чакмон,
Кепка кийган қоқ суяк бошга.

Кўа косасин кўзойнак тўсмиш,
Уст-бошида тартиб, қонда.
Шим остида кўринмас қуймич,
Тугмаларнинг бари жойида.

— Салом, нисон,

— Салом, вй арвоҳ!

Нсга келдинг бу қоронғуда?

Мен Ҳамлетмас, отам бўлса соғ,
Яшар менинг қарамоғимда.

Пайдо бўлдинг уйимда нега?
Кет! Турқингни кўрмасни кўзим.
Мен — дахрийман, — бунинг устига
Комсомолга аъвоман ўзим.

Шарпаларга ошино бўлмак
Тўғри келмас бизнинг гоёга.
Шоир ўрин бермаси керак
Уз шеърида зарра соёга.

Ҳозир биров кирса мабодо,
Кўрса агар бизни ёнма-ён,
Ёнлади бошимга бало,
Дашномларга бўлурман нишон.

Арвоҳ бўғиқ, ҳаста оҳангда
Жавоб берди сени:
— Мен ахир
Қоқиб кўрдим ётоқхонангда
Талабалар ўшини бир-бир.

Кет, дейишди менга барчаси,
Сенга паноҳ бўлмас бу гўша.
Қўшни дарча — шоир ларчаси,
Арвоҳларнинг ошноси ўша.

Инсон, менга сочма қаҳрингни,
Дўст бўлайлик, кўряпсан ҳолим.
Уч кун кевдим сенинг шаҳрингни,
Икки кеча аёзда қолдим.

Мен қабрдан чиқдим расмана
Қўлда чалғи, өғнимда кафан.
Бошка экан аммо замона,
Сездим буни ўзим дафъатан.

Мен шўрликни тўхтатиб йўлда,
Сўрамасдан на ҳолу аҳвол,
Тортиб олиб чалғимни қўлдан,
Юбордилар қишлоққа дарҳол.

...

Шаҳар тушдим,— кўл томошабини
Атрофимга йиғилди бунда.
— Айниган чол, ташла чойшабинг,
Ким ёпинчиқ тутар бу кунда?!

Шундай деди битта тирмизак,
Иғнлганлар кўриб аҳволим,
Биров чакмон, биров кўзойнак,
Биров берди эски, ямоқ шим.

Чекдим қанча азоб, машаққат,
Қара, тағин жонсиэман ўзим.
Тирик одам, бергил ижозат,
Шу тун қолай ёнингда, дўстим.

Кўп ёлворди, урди ўзини,
Кўринмади булар кўзимга.
Шафқат қилмай ҳайладим уни,
Уз обрўйим керак ўзимга.

Хаёл ичра баъзан кўзимга
Кўринади у аянч ўлик.
Уша кеча тош йўл устида
Яна бир бор ўлгандир шўрлик.

1927 й.

САРҲАД

Билмайман, қайда сарҳад
Марғиб ва машриқ аро.
Билмайман, қайда сарҳад
Дўст билан рафиқ аро.

Биз сен билан кўп кездик,
Жангга кирдик ёнма-ён.
Волгани озод қилдик,
Оқдик Каспийга томон.
Каша пиширганда гоҳ,—
Кашага уста ўзим,—
Чақираман:
Ҳов, ўртоқ,
Қани ейишвор, дўстим!

Уйнимизнинг устидан
Сузиб кўп вақтлар ўтди.

Уйимизнинг устида
Янги қаватлар ўсди.
Шодликми ё ғам-кадар
Тенг кечирдик ёнма-ён:
Ҳам ўртоқ, ҳам биродар,
Ҳам дўстимсан қадрдон.

Билмайман, қайда сарҳад
Олов билан дуд аро,
Билмайман, қайда сарҳад
Марғуб ва маҳбуб аро.

Сен билан аслида биз
Кечагина танишдик.
Бу кун берк деразамиз,
Қулфдир ичдан эшик.
Тун сукути ичида
Ёлғиз қолдик иқовлон.
Қўлим сенинг бўйнингда,
Азиз дўстим, қадрдон.

Йўйиб юрма сен буни
Оддий ёрмак, ўйинга.

Ешлигимни, шеъримни
Топширдим мен қўлингга.
Кўплар мени шум деди,
Мен ундаймас, бегумон.
Валя, буни сен билдинг.
Азиз дўстим, қадрдон.

Шепетовка томонда
Сарҳад узра қишлоқ бор.
Гўё бу кенг жаҳонда
Затвор бору қўндоқ бор.
Тонг отмоқда осуда,
Қайдасан, вй қадрдон?
Бу ягона сарҳадда
Ўзим ёлғиз посбон.

Билмайман ҳали ўзим,
Қанча бўлур айрилиқ.
Севги менга, азизим,
Фақат тавтил ва ҳордиқ.

Эим-зиё.
Ҳар ён туман,
Ўқлар чақнар зулматда.

Ун кун бўлсам сен билан,
Ун йил умрим — сарҳадда.
Отряд тайёр сафарга,
Сафга чорлар интиқом.
Ботир бўл,
Тур қаторга,
Бирга бўлайлик мудом!

1927 й.

СИМЛАР

Инсон шундай деди
Чайир симларга:
— Иш топиб берамиз
Ҳали сизларга.
Чексиз иш берамиз,
Жуда кўп қўшиқ...—
Симлар ишга тушди
Ениб ва жўшиб.

Энди кўриб қўйинг
Аҳил симларни.
Ишлайди, куйлайди
Шоир сингари.

Мен ҳам симлар каби
Қўшиқ куйлардим,
Тинмасдим, дилларни
Дилга улардим.

Ва декин нимаки
Бўлса оламда,
Хабарларнинг юки
Менинг елкамда.
— Кул ва қон ичидан
Усмоқда шаҳар.
— Отажон, соғмисиз?
Тез қилинг хабар.

Қўшиллардан ўтиб
Чопаман илдам...
Хабар ортга қайтар:
— Бўлинг хотиржам...

Давр!
Юрак симларим
Тортай, бер фурсат!
Шоир дейишади
Мени одамлар.
Сукут қилай Лида
— Соғман!— деганда,
Гувлай харобадан
Усганда шаҳар.

1927 й.

РАЗВЕДКАДА

Кўтарилди милтиқлар,
Найзалар ярқиради.
Кўкдан сочиб майин зар
Юлдуз бизга қаради.

Борар эдик жим, бесўз,
Аста жиларди отлар.
Дедим унга: — Бу юлдуз
Миррих дея аталар.

Жанг олдидан юлдузлар
Нур сочади кўп хира.
У сўрар:
— Не дейилар
Русчада бу сайёра?
Ҳамроҳим жавоб кутар,
Чўчитдимми ё сўзи —

Қочиб кирди булутга
Ўзга элнинг юлдузи.

Аравалар ғичири
Эшитилар аста гоҳ.
Разведкага борамиз,
Тўшагнимиз дашт, қиёқ...

Тун қўйнида
Нақ дўлдай
Устимиздан ёғди ўқ.
Отишмага дуч келдик,
Энди омон қайтиш йўқ.

Дедим унга:
— Қани, юр!
Бу жанг ўхшар қийинга.
Аравани ортга бур,
Қайтар отни кейинга.
Тун қаро, шарпасиз, жим,
Қочиб қолайлик илдам.
Бу ҳақда билмас ҳеч ким,
Командир ҳам,
Дўстлар ҳам.

Шундай деди у жиндак
Бостириб сур қалпоғин:
Қуёнмидик биз, қочсак
Кўриб милтиқ қўндоғин.
Тирик қолиб мен элга
Қай юз билан қайтаман?
Қай юз-ла командирга
Қочганимни айтаман?
Қочиб тирик қолгандан
Жон берайин эгарда.
Ерда бахтсиз бўлгандан
Бахтли бўлай қабрда.

Тун бағрин ўқлар кесар,
Тун ўхшайди ўлнимга.
Уқ унинг бошин тешиб,
Кирди менинг кўксимга.
Сокин зулмат ҳар ёнда,
Қораяди тун юзи.
Миррих сузар осмонда,
Узга элнинг юлдузи.

1927 й.

ҚУШИҚ

Бермасин деб сенга ер чанги озор,
Еллар кўммасин деб пойинг изини,
Оҳиста кафтимга олдиму дилдор,
Момик булутларга ўтқиздим сени.

Мен шамоллар билан қувлашиб пастда,
Арғумоқ отимни қистаган нафас —
Булутлар устидан бош эгиб аста,
Менга қараб қўйсанг, шунинг ўзи бас.

Сенга на ёр эдим, на йўлдош эдим,
Фақат юрар эдим изингдан туш-кун.
Бугун сенга чексиз осмонни бердим,
Эртага бераман оламни бутун.

1932 й.

ТАБАССУМ¹

М. Ғолодий ва А. Яснийла

Дилимга сололмас
Заррача ғашлик
На бирор мушкулот,
На ғам, на кина.
Сен билан баландга
Еламан, ёшлик,
Тутқин ушламасдан,
Санамай зина.

Зарб қилсак агарда
Утмаёқ бир зум —
Кўҳна деворларнинг
Кўчади сирн.
Қуёшдай ярқ этар
Лабда табассум,

¹ Қисқартиб олинди.

Ярқ этар мисоли
Туркнинг шамшири.

Парадга чиқамнэ
Саф бўлиб равон.
Қўнғир будёновка
Кийиб бошларга.
Олчоқлик ва қўрқув
Турар ёнма-ён —
Комсомолдан мангу
Бўлган бадарга.

Алдашни билмайман,
Кечиринг, ўртоқ,
Мен ҳам айрилганман
Букун билетдан.
Мен қўрқоқ эмасман,
Ва лекин қўрқоқ —
Ёнида турибман
Параддан четда.

Кимга сўзлаяпман
Ёниб, ўртаниб,
Комсомоллар мени

Эшитмас, аён.
Жанг дуди ичида
Ким мени танир,
Барибир мешчан деб
Қилишар эълон.

Иўқ асло! Мен ҳамон
Соқчи шонрман,
Менинг бу ҳолатим
Вақтани эмасми?
Мени тиклашади,
Қасам ичаман,
Тўғрими, Голодний,
Шундайми, Ясний?

Иигирманчи йиллар
Ёдингиздадир.
Жанг дуди ҳамон кўз —
Олдингиздадир.
Дуд ичра бомбадан
Тақиб қўнғироқ,
Бизнинг тройкамиз
Учарди қувноқ.
Дилкаш ямшчик бўлиб

Олдинда ёшлик,
Поёнсиз кенгликда
Учарди чена.
Шундан меига одат:
Юксаламан тик,
Тутқич ушламасдан,
Санамай зина.

Пайтава чувалиб,
Турмасди милтиқ,
Паришон хотирлик
Ажойиб бир он.
Илк командировка
Еддадир, аниқ,
Бир қоп шеър кўтариб
Қайтгандик шодон.

Москва узоқда,
Билинмас фақат.
Губкомнинг печати
Босилган қоғоз,—
Билетнинг ўрнига
Узунчоқ мандат.
Ишчи шоирларнинг

Анжуманига
Марказга — Съездга
Қиламиз парвоз.

Онагинам йўлга
Пиширди қуймоқ,
Сомса ўраб берди
Чит рўмолига.
Йўлим бўлсин учун
Пардек енгил, оқ,
Пар ёстиқ келтириб
Қўйди олдимга.

Жимгина ўлтирдик
Сафар олдидан.
Ҳамон эсимдадир
Ўша йўл олди.
Онам узоқ чопди
Арава ортидан,
Етолмай энтикиб
Ҳаллослаб қолди.

Шундан буён ҳар гал
Ортимга боқиб
Кўраман онамнинг

Ешли кўзини.
Кўраман кўчанинг
Чангида қолиб
Интилиб, внтикиб
Бўртган юзни.

.

Диланмга соломас
Заррача ғашлик
На бирор мушкулот,
На қайғу, кина.
Сен билан олдинга
Еламан, ёшлик
Тутқич ушламасдан,
Санамай зина.

1928 й.

УЛИМ

Ҳар йил куртак ёзар,
Гуллар бодомлар,
Миллиардлаб марҳумлар
Сингар заминга.
Ўлганларни шўрлик —
Деманг, одамлар,
Олдимда ўлим бор,
Ачининг менга.

1936 й.

Тун қўйнида портлаган кўприк,
Чор атрофни қучган зимстон.
Дабдабани севмаган йигит
Зах тупроқда бераётир жон.

Олтинсимон Полтава кузи
Акс этади хазон юзида.
Ун тўққизинчи йил юлдузи
Сўнаётир унинг кўзида.

Ҳали тирик, ҳали берар жон.
Ағдарилиб бир ёнбошига.
Илма-тешик шинеллар кийган
Жангчи дўстлар келар қошига.

Олиб пўлат насл фарзандин
Йўл устига кўмарлар букун —

Токи ҳали барҳаёт Ленин
Ўғлон бор деб юрмасин учум.

Токи қолсин асрлар ўтиб
Уша ёшлик танҳо, ягона...

Қизлар ёзар тун билан мактуб,
Почтальонлар кезар дунёда.

1936 й.

ИТАЛЬЯН ЙИГИТ

Тупроқда ётипти итальян йигит,
Кўксида бенақшин, оддий қора бут.
Муштипар онанинг ёлғиз ўғлони,
Мусофир ўлкада узилган жони.

Неаполь шаҳрида ўсган азамат,
Нима излаб келдинг Россияга, айт!
Уз она тупроғинг, гўзал юртинг бор,
Нетарди элингда бўлсанг бахтиёр!

Мен сени Моздокда ўлдирган одам —
Вулқонли юртингни гоят севардим.
Бепоён Волгада шавқ ичра бир дам
Енгил гоңдолада сузмоқ истардим.

Ва лекин мен, ахир мнлтиқ кўтариб
Сенинг диёрингга йўл олганим йўқ!
Рафаэль қадами теккан ер узра
Учиб ўтгани йўқ мен отган бу ўқ!

Мен ўз тупроғимда ўқ уздим, бу ер
Мени ардоқлаган қутлуғ, эзгу ер!
Бундай эл ҳақида айтилган эртақ
Таржимада бундай чиқмаса керак.

Менинг ўрта Доним, қўнғир тупроғим
Урганган эдимми чет эллик олим?
Мунисам Россиям, Расеям ерин
Е сен ҳайдаб эккан эдингми экин?

Сени келтирдилар поездга ортиб
Узгалар ерини олмоққа тортиб.
Токи сен кўксингга таққан бу салиб
Мозоринг устида турсин юксалиб.

Йўқ! Қилич кўтариб ҳеч инсон ҳеч вақт
Менинг диёримга қўёлмас оёқ.
Ўқ уздим — дунёда йўқдир адолат
Душманга мен узган ўқдан одилроқ.

Мусофир ўлкада букун жон берди
Муштипар онанинг ёлғиз ўғлони.
Жонсиэ кўзларида акс этиб турди
Гўзал Неаполнинг зангор осмони.

1943 й.

ЖАМБУЛГА ХАТ¹

Ўн иккию ноль-нолда аниқ
Ўт очади тўплар душманга.
Ўн иккию ноль-нолда аниқ
Биз кирамиз өнг қаттол жангга.
Бу жангда биз ёвлардан мангу
Сақлаймиз деб ичамиз қасам —
Бодаликнинг бахтли тонги-ю,
Сенинг нури кексалигини ҳам.
Осмон қора, осмон беюлдуз,
Шитирлайди барглар пайдарпай.
Деразадан мўралайди куз
Қишнинг заҳил айғоқчисидай.
Кифтга тираб милтиқ қўндогин,
Қўргошиндан ёғдирамиз сел
Ва душманнинг манфур оёгин

¹ Қисқартиб олинди.

Олов бўлиб куйдиради ер.
Сентябрда тунлар аёзали,
Икки кеча жанг қилдик бутун.
Икки бор тонг шафақ ёзди-ю,
Қора кийди икки марта тун.
Казначсев — ботир лейтенант
«Вперёд!» деб қилганда нидо,
Болгабоев буйруқни шу пайт
Такрорлади қозоқ тилида.
Ўқ остида майдонга кирдик,
Ғазабимиз найза тиғида.
«Ур фашистни!» деган чақириқ
Жаранглади қозоқ тилида.
Ва ноғиҳон кўксин ғижимлаб
Болгабоев йиқилди чимга.
Икки кеча жанг қилганди ул,
Икки ўлан ёз унга Жамбул.
Дерлар, шеърнинг ҳаётбахш нури
Еритади элнинг дилни.
Дерлар, буюк замон шоири
Олддан кўрар тарих йўлини.
Тушунасан ўқнинг тилига,
Сен назар сол унинг йўлига.
Ев кўксини икк нишон этиб

Отди Одил Қалмағамбетов.
Елар экан душманга ўтру
Граната ўйнаб қўлида,
«Евга ўлим!» деди политрук
Она тили — қозоқ тилида.
Йўлимизда гов бўлди азот,—
Шунда қўрқмас фидойи мерган —
Ер бағридан қўзғолди азот —
Чўл йигити ботир Бекперган.
Граната ирғитганда ул
Парчаланди ёв қўйган тўғон...
Ўғлонларинг мардлиги, Жамбул,
Мамлакатга азалдан аён...
Туман ичра чўмган қора тун
Аста сузар окоплар томон.
Қозоқ ери — тупроғинг учун
Рус өлида кўксимиз қалқон.
1943 й.

ҚАДАҲ

Ўз исмим бор, ўз фамилиям,
Ўз онгимни ўстирдим доим.
Ишон, дўстим, ҳеч хоҳишим йўқ
У дунёга қўйғали одим.

Даҳшат амас кетмоқ адамга,
Аммо дилда бир нарса армон,
Мен севаман жонсиз оламга
Шеърим билан бахш этмоқни жон.

Дарё оқар жимжит, осмон ранг,
Балиқчилар сузар мавжаро.
Сен ўхшатиб шеър ёз олсанг
Тирилади албатта дарё.

Урмон-чи? Гар мўъжизамизга
Ишонтирсак унн бегумон —

Минг бир тилда вавқ билан бизга
Қўшиқ айтар ихота ўрмон.

Жангчи билар, ҳар вақт, ҳар жойда
Унга ғоят зарурдир қўшиқ,
Керак эмас тозалаш, мойлаш,
Унинг ўзи мусаффо, тиниқ.

Кўҳна тарих тубида эмас,
Чанг шкафта эмас мутлақо —
Суз, вй менинг бир томчи шеърим,
Коммунистик тўлқинлар аро.

Дўстлар! Қани, кўтаринг қадаҳ,
Ешлик учун сипқоринг букун,
Бу ҳаётда зарур нақадар —
Шоир учун, шеъринят учун.
1952 й.

РОССИЯ

Россия — бу ямщик чол эмас,
Почта эмас йўлда саргардон,
Россия — бу мажнунтол эмас,
Кўприк узра бош эгган нолон. •

Аср бўйлаб, жабқалар аро
Айиқполвон юриши билан
Юриб ўтди сўнгги варягдан
Илк большевик аскаргача то

Гарчи азал эллар оғзида
Достон бўлмиш битмас давлатинг,
Аршин мато билан, Россия,
Тамом бўлди, керик саялатинг.

Кабакларда оч, юпун гулу
Очди сенга юрак-багрини.

Бир лаҳзалик шодлигини-ю,
Бир умрлик аччиқ дардини.

Қўйлагини бир оз тузатиб,
Ачинмайин шнрин жонига,
Лобноегга чиқди Пугачёв,
Келиб турди жаллод ёнига.

Зулмат қучган қутбдан у кун
Таёғини ўйнаб қиёда,
Москвага ўқимоқ учун
Ломоносов келар пиёда.

Тонг ёришар Петербург узра,
Сафда турар соқчилар сокин.
Хайрлашар экан Желябов
Перовскаяга қаради ғамгин.

Қатл этилган жонлар узра жим
Бошин эгиб турди Россия.
Кўз ёш тўкмай мард ўғлонларин,
Қаро ерга берди Россия.

Тўнг амалдор қоғоз бетига
Номлар сурар, битмас бу суриш...

Қатл узилмас қатл кетидан,
Келар уруш кетидан уруш.

Япон ногоҳ ошиқиб қолди
Рус бойлигини ўлжа қилмоққа.
Мажбурмиди уйлик ефрейтор
Гаоляинлар аро ўлмоққа!

Долгаланиб ўтарди замон
Очликдаю битмас кулфатда.
Бу тарихда Прага, Лондон
Ўз ўрнини тутар албатта.

— Беҳақ бўлмас ҳеч қачон меҳнат!
Нажот истар уйсиз гўдаклар!
Партсъездлар бонг урган бир пайт
Рус бонгидан жўшди юраклар.

О, Россия, кўп мушкул эди
Сен кечирган. кўрган кўргилик.
Тарихчимас, мама мен энди
Бу курашда жангчиман тирик.

Ҳа! Жўй олдим, сўрамаг нега,
Жангчиларнинг сафидан букум.

Ниҳоят бу бахт биносига
Одамларни кўчирмоқ учун.

Россия мен сенинг шонинг деб
Бердим ёшлик илҳомим барин.
Шонли сафда туради ҳамон
Комсомоллик оташ йилларим.

Ярим аср кўрдим ҳаётда,
Лекин тортар ёшлигим ҳали.
Гарчи баъзи ёшларга ҳатто
Туюлсам-да художўй қари.

Осойишта пенсионерлар.
Хотиралар сўйлашаркан тек,
Утар сафда ёш пионерлар
Нақ юз нафар Ломоносовдек.

Олам илми улар бошида,
Келажакни олддан кўради.
Табиат ҳам улар қошида
Оқ соч бошин эгиб туради.

Йўлларида саф чеккан гўё
Посбон каби минг йиллик заранг.

Россиянинг кенгликларида
Қани энди тўйгунча юрсанг.

Йўқ, демайман шуҳрату шон-ла
Одамларга маъқ бўлайин.
Қаердадир, бирор ўрмонда
Бўлиб қолсам бир туп оқ қайин.

1956 й.

УФҚ

Кўк ер билан учрашган жойда
Пайдо бўлди ёшгина уфқ.
Мен қуваман, аммо бефойда,
Энди етдим деганда у йўқ.

Гоҳ тоғдан, гоҳ денгиздан нари...
Шошмай тургин, кўрамиз ҳали.

Аямасман ўзни бу йўлда,
Мен қувишдан сира толмасман,
Қасам ичдим, ҳар нарса бўлай
Шу уфққа етиб олмасам.

Дарахтларнинг ортида бўлса
Дарахтларни кесиб олурман.
Гар ҳайвонлар исини билса,
Ҳайвонларни йўлга солурман.

Макр билан, айёрлик билан
Енбошидан бораман, бироқ
Тўсар ногоҳ йўлимни туман,
Яна қочар кўзимдан йнроқ.

Жабдуқ урдим өнг учқур отга,
Уфқ яна қочади ортга.
Машинага ўлтирдим тажанг,
Уфқ қани? Йўлда фақат чанг.

Самолётга миндим ниҳоят,
Энди уни гутаман албат.
Учиб кетдим уфқ сарн тнк,
Уфқ қани? Йўқ, фақат кенглик!

Уфқ, уфқ, сен яна узоқ.
Оз қолди, бўл, яна илдамроқ!
Уғри каби куппа-кундуз кун
Уфқ мендан қочади бутун.

Уфқ, сени излайман ҳар он,
Қидираман алдоқчи изинг.

Билмам, балки йўқдирсан ўзинг,
Балки жангда бўлгансан қурбон?

Бу ҳаётда дўстлар билан биз
Янги-янги ерлар очган чоғ,
Юракларни ўртар алам — доғ:
Қурбон бердик йўлда беҳисоб.

Гуллар кўмди уларнинг қабрин,
Майли, юрак чидар фироққа.
Уфқ, кўрсат йироқни яқин,
Юрмоқ осон бўлсин йироққа.

1957 й.

ҚИЗИЛ ГВАРДИЯЧИ

Кўз олдимда яна у бўрзи,
Яна Нева тугён урмоқчи.
Чипта ковуш, пахталик чопон,
Постда турар жунжуккан соқчи.

Постда турар, аснаб қўяр гоҳ,
Найзани у тик тутган чунон.
Постда турар, ўйламас бироқ —
У оддиймас, у буюк инсон.

Сочқи турар, жанг аса тинган,
Янги насл ўсар — тетик, ёш.
Қара, қирқ йил оша устингдан
Учиб ўтди биринчи йўлдош.

Россиянинг йўлида талай
Говлар қолди мисоли бир хас.

Кел, ўрнингда мен соқчи бўлай,
Сен тин олгин ётиб бир нафас.

Нева бўйлаб борар толиба,
Борар мағрур, баланд тутиб бош.
Қизил гвардия постидан
Бу толиба икки марта ёш.

Эй сиз олис қизил соқчилар.
Бу замонда бизлар қарня.
Кел азизим, исинмоққа кел
Сўнаётган шеърим қошига.

Бошимизда юлдузли осмон,
Сайёралар жам бўлмиш тўйга...
Айриламиз, хайр қадрдон.
Сен дostonга, мен эсам — уйга.

1957 й.

ШЕЪРИМ

Ҳали ёнар томиримда қон,
Завқ-шавқларим сўнмаган ҳали.
Шеърият — бу менинг хоқоним,
Мен-чи унинг қулиман мудом.

Шеърларимда, ўйламанг, мангу
Куйланади дея бу замон,
Шеър ёзаман ошиқлар учун,
Айрилганлар учун ёзаман.

Кўтарилди кўп нарса эсдан,
Кўп йўл босдим, кўпни кўрди бош.
Ешлигимнинг устида эса
Аллақачон турар лавҳа тош.

Бироқ ёмон эмас ҳаётим,
Уқувчига танишман бироқ.

Аср бўйлаб кўп отдим одим,
Гоҳ кийимда, гоҳ яланг оёқ.

Эл қатори қилардим меҳнат,
Мен ҳам эдим кичик бир одам.
Мана, ногоҳ келиб шеърият,
Тутиб олди ёқамдан маҳкам.

Тутиб олди ва менга ҳамдам
Одамларнинг ичига отди.
Деди, сўзла келажакни, ҳам
Тушунтиргил ўтмиш ҳаётни.

Одамлардан ажратма ўзинг,
Одамларга ҳамдам, ҳамдард бўл.
Автобусга ўтир, азизим,
Улар билан йўл юр доим, йўл.

Ошно бўлгин мудом уларнинг
Қайгусига, хуш онларига.
Сен кўтаргин уларнинг дардин
Шеъриятнинг осмонларига.

Шунда сенга яширмай ўзин
Пинҳон сирин очади олам.

Ғар доғ тутса қуёшнинг юзин,
Учирмоққа бел боғла маҳкам.

Кексега ҳам ёшга азалдан
Одат бўлмиш ўша биздаги
Сўнгги гугурт донаси билан
Катта гулхан ёқмоқ истаги.

Ут шуъласи, олов тафтига
Интилгандек ҳар тирик одам,
Ҳамма келар шеър атрофига,
Танишлар ҳам, нотанишлар ҳам.

Жанубда ҳам қутб ерида,
Тинч ҳаётда, жангда ҳам доним
Ғамлиларга таскин бер дея
Чақираман ёниқ ашъорим.

Тонглар балқсин ер узра ҳар гал,
Алвон нурлар таралсин майин.
Боқиб олис сайёраларга,
Мен кўрмадим бирорта қайин.

Табиат зўр илтифот билан
Бу дарахтни менга кўрмиш эц.

Утинаман, не кетар сиздан,
Айта қолинг, ҳали ёшсан деб.
Айта қолинг, муҳтожмассан денг
Кўрпа-тўшак дори-дармонга.

Шеъринг ҳануз ўт — оташга тенг,
Уради денг ҳануз нишонга.

1957 й.

ҚИЗАЛОҚ БИЛАН СУҲБАТ

Мажлис чўзилади, нотиқлар бир-бир
Минбарга чиқади. Нутқлар тумтароқ.
Мук тушиб шеъримнинг қай бурчидадир
Йиғлаб ўлтирибди жажжи қизалоқ.

Совет замонида йиғлайсан нега?
Капитализмдан қолмади-ку из.
Мана, сенга ҳолва, мана қант сенга,
Мана ўйинчоқлар... Бери кел-чи, қиз!

Оламнинг ишлари сени қийнарми?
Тартиб йўқ дейсанми ерда мутлақо?
Мабодо геттода бўлганинг борми?
Негр қизи бўлиб кўрганмисан ё?

Майлига йиғлайвер, фақат секинроқ,
Безовта ққлмагин мажлис ҳайъатин.

Эшнтгаими эдинг, жажжи қизалоқ,
Деҳқон болаларнинг аччиқ қисмати?

Кўрганмисан руснинг қўнғир қишлогин?
Чўпон болаларнинг узун таёгин?
Балки таёқ билан ўша болалар
Ҳозир дарвозани уриб қоларлар.

Келиб улар бизга сўзлар олдидан —
Солдат хотинининг аччиқ додидан.
Кунларга уланган тунлардан сўзлар,
Дилдаги қатма-қат мунглардан сўзлар.

Барча матонатли, собит бўлайлик!
(Буни нотик айғди, мен эмас мутлоқ.)
Биз эса суқбатни давом этайлик,
Ҳўнграб йнғлаётган жажжи қизалоқ!

Отинг нима? Любовь Петровнами ё?
Нечага киргансан? Бешга ҳойнаҳой.
Мен истардим, қизча, кўнглингда не сир —
Айтиб берсанг менга шошмай бирма-бир.

Қани, пайти эди каптар ўйнасам,
Умр ўтиб кетмиш мундоқ ўйласам.

Умр ўтиб кетмиш тўла ғам-кулфат,
Букун ўлтираман, хаёллар улфат.

Мажлисда ўлтириб йиғлаётган қиз.
Бас қил энди, етар, уйга бора қол!
Унда сени отанг кутмакда ёлғиз,
Менинг замондошим бўлар ўша чол.

Айт қизча, отангдан ранжидингми ё?
Ҳадеб ҳўнграйверма, дам олгин бир оз.
Ҳаёт қаршимиздан лапанглаб гўё —
Айиқполвон каби келмакда пешвоз.

Мана, айиқчалар етим қолдилар,
Овчилар-чи, яна отар бешафқат.
Азал-абад менинг бағримда яшар
Болаликка бўлган ожиз муҳаббат.

Болалик — беташвиш, беўй, бемаош,
Бесабаб кўз ёшга тўлган болалик —
Украин хатаси узра оқ момиқ
Баҳорги булутдай кўтаради бош.

Қора булут бўлар қуюлиб бирдан,
Чақмоқ бўлиб ёнар, солар гулдурос.

Сўнг ерга тўкилар гўё юракдан
Отилиб чиққувчи инсоний кўз ёш.

Яна йиғлаясан... бу энди чатоқ.
Бобо дегин мени ҳеч тортинмасдан,
Алоқам узилган аллазамоноқ
Муҳаббатнинг кўчма бекати билан.

Узга уй — чодирлар ўша бекатда,
Узга можаролар ишқ-муҳаббатда.
Узга дедимми? Йўқ, севаман ҳамон,
Севгимни ҳеч кимга бермам ҳеч қачон.

Яна бир оз йигла, қизалогим, сен,
Қалбим-ла сўзлашай бир оз ошқоро.
Сабру сабот билан кутмакдаман мен,
Кимдир тақдиримга бўлгуси ошно.

Фақат шу кун келсин, тезроқ келсин боз,
Интизорлик дилни ўртар, о, узоқ —
Узоқ саргашталиқ сўнггида на соз —
Туғилган кунингни ардоқлаб кутмоқ.

Биласанми бунинг маъноси надири?
Тўхтама, яшагни, яратгин мудом.
Мен сўздан тўхтадим, қизча йигидан,
Нотиқ эса сўзин эттирар давом.

1957 й.

ҚАДРОН АЕЛЛАР

Барча «эзма-чурук» болалар каби
Ўгил ажабланиб сўради бир кун:
Дунеда жуда кўп қардошлар қабри,
Дугоналар қабри бўлмайди нечун?

Катталар тушини қавас қилмайман,
Аммо хаёлимни тарк этмас сира
Менга кўринади: тўпнинг ўқидан
Ҳалок бўлар гўё тиббий ҳамшира.

Не мурод бу олға интилишлардан?
Жамоат ншндан ягона тилак —
Умумий мажлисдан тарқалар экан
Якка шахс дардини бир сўраб ўтмак.

Сўлим оқшом чўкар Рязань узра тинч.
Қишлоқ марказида, боғчада, мана —

Қўш юлдузли лочин — Ванечкасиннинг
Бюсти қошида турибди она.

Дейди: бу дунёдан кетарман, бироқ
Кетмайман бир нафас ўғлимдан йироқ.
Хоҳ мраммарда бўлсин, хоҳ ганч, хоҳ
харсанг —
Мени ўғлим билан бирликда сақланг.

Бечора онани элитди уйқу,
Жуда толиққанди, эзилганди у.

Сиз шу боғ қўйнида сайр айлаган дам,
Хоҳ зебо саҳарда, хоҳ сўлим оқшом,
Дўстлар, сукут сақлаб бир лаҳза
тўхтагил,
Бунда рус аёли олмоқда ором.

1958 й.

СИРЛАР

Оз нарсага кўнганман доим,
Тақдиримдан нохуш эмасман.
Ҳарбий сирни сақламоққа жим,
Генерал ҳам бўлмоқчимасман.

Чақиради долғали ҳаёт,
Чексиз яша, сев, куйла, инон!
Кўча-кўйда, кенг ёзиб қанот,
Сирларингни сочиб юр, инсон!

Газ будкадан мана бир бола
Сув ичмоқда, ўйи паришон.
Ҳозир, азиз ўқувчим, сенга
Унинг сирин қиламан баён.

Мана, ҳўнграб йирлаётир қиз,
Ҳаётдан норизо бу чоқ.

Висол чоғи айтди дағал сўз,
Сочларини ўрди шошиброқ.

Мана, майхўр, қайда лой кечган,
Қай сир уни солди бу кўйга?
Маошини йўлдаёқ ичган,
Тортмаётир оёғи уйга.

Ишдан қайтар амалдор, уни
Қучоғига олади тўшак.
У ўзининг ширин жонини
Давлат сирин ҳисоблар бешак.

Яшар, излар тирик инсонлар,
Мен излайман шуларнинг сирин.
Излагандай сайёд ўрмонда
Нодир қушнинг беркинган ерин.

Давр сўзи нимадир? Замон
Хаёлларни қилдими абас?
Йўқ! Бу замон сирларга эмас,
Ошкоро мўъжизага кон.

1958 й.

БЕДОРЛИК

В. Луговский хотирасити

Янз келур бошимга
Чарчамас бедорлигим —
Келган каби қонимга
Будённий лашкарида
Шаҳсуворлигим.
Таҳдид ётар сукунат,
Портлаш олди тинчидай.
Ўзлигимга садоқат —
Қалбимнинг севинчидай.
Нечун бўлай бенаво,
Недин бўлай норизо?
Асрим минг қўнғироқдан
Менга берди бонг — нидо.

Шодман, дунёда ҳеч ким
Мендек ёниб яшарми?
Фақат етмайди қўлим
Қучмоқ учун башарни.
1958 й.

МОНОЛИС ГЛЕЗОСГА

Айни ёз фаслида кеча бўлур танг,
Зим-зиё бўлади тун ярмида гоҳ.
Глезос! Бер менга қора панжаранг,
Мен ёруғ дәрчамни берайин, ўртоқ!

Нақадар яқинсан, туғишганимсан,
Дўстим, қадрдоним сенсан жаҳонда.
Мунис Россиямда яшагину сан,
Мени ўлдирсинлар майли, Юнонда.

Панжаранг ортидан термулиб букук —
Тонг ёришиб кетди — кўраман аён.
Европа оралаб саргардон бўлиб
Сен ҳақингда қўрқиб сўзлайди Юнон.

Наҳотки йўқотиб бўлмас даҳшатни,
Наҳотки адолат топғувси ўлим!

Энг кўҳна, энг ажиб бу пойтахтни
Афина демакка бормаёди тилим.

Ҳа, букун иккига бўлинди жаҳон,
Курашар эканмиз, бормиз жаҳонда.
Вақт келар, Монолис, бизлар иковлон
Бирга сайр этамиз Қизил майдонда.

1959 й.

ШУ ДЕБ ЯШАР ДУНЕДА ИНСОН

Илья Сельвинскийга

Ким тополур сабримга амал,
Ким бу гўзал, бу гўзалмас дер?
Йўл кўрсатсин менга юлдузлар
Бамисоли милиционер.

Ишонаман — тушлар бўлур чин,
Кўп йўл босдим, кўп йўллар кутар.
Қушлар менга ҳамроҳ бўлишсин,
Ҳамроҳ бўлсин бургут, кабутар.

Оламда энг даҳшат қурол — бу
Қабоҳату ваҳима, гумон —
Ман этилсин қалбларда мангу,
Шу деб яшар дунёда инсон.

Бир қўшигу бир туг остига
Бирлашади оламда башар...

Юрагимга нақадар яқин
Ҳар ыккала улкан ярим шар.

Кенглик йўқки етмасин одим,
Кўз тикканмиз нузли йироққа.
Светофор нима! Мен доим
Интиламан қизил чироққа.

1959 й.

Барча зару инжулар — сенгадир, сенга,
Барча ўйин кулгулар — сенгадир, сенга.
Барча ёшлик туйғулар — сенгадир, сенга.
Барча шодон ғулулар — сенгадир, сенга.
Ишқ йўлида орзулар — сенгадир, сенга.
Ҳатто ҳарбий чолғулар — сенгадир, сенга.
Бутун шаҳар ва уйлар — сенгадир, сенга.
Барча алам, қайғулар — менгадир, менга.
Тонг отмоқда,
Қушларнинг инида ғулу,
Юрагимда ҳеч сўнмас
Ишқ деган туйғу.

1959 й.

СОВЕТ ЧОЛЛАРИ

Ольга Берггольц

Битта оёқ ўтган асрда,
Суриб ҳатто вақтни нари,
Тирмашланиб юрибмиз Ерда
Бизлар, яъни совет чоллари.

Йўқ, биз ўтган асрни кўрган
Ногирон чол эмас турфаҳол,
Нақ асрининг белида турган
Азамат чол, бир оз керик чол.

— Бу бинони қурган биз мардлар,
Ҳа, биз шундай, бизлар шунақа.
Тин олади чарчаган дардлар,
Ҳукуматдан олиб нафақа.

Докторларнинг ўғити бир пул,
Ҳали бизлар ўтлимиз, бардам,

Кўҳна дунё, қўрқ ҳали ҳам бул
Қаримаган шайтончалардан.

Сокин зулмат тортар ўзига,
Кўндиролмас бизларни бироқ.
Рост айтганда, яширмоқ нега,
Аламлидир бу ёшда бўлмоқ.

Ўкинмоқ йўқ, ҳасрат қилмоқ йўқ,
Аммо қани ёрнинг висоли.
Узоқлашган сари кичикроқ
Йўқотилган йиллар рўмоли.

Сезар қалбим, ўтган сайин дам,
Ғамли бўлар экан хотира.
Сўрамайман сендан, азизам,
Буюраман, қарима сира.

Менга бўлсин майли бор ажин,
Майли, бўлай мен бурушган чол,
Майли, юз бор оқарсин сочим,
Сен қарима, ёшлигингча қол!

Қарор қилдим. Қатъий мутлақо,
Вақт! Сен кўҳна одатни унут!

Нурамасин, топмасин фано,
Мен севган, мен севгучи вужуд.

На атайин, на тасодифан,
На бошда, на сўнгида бир зум —
Кўклам каби тиниқ юзингдан
Аримасин қуёш табассум.

Ҳали юрак тепмакда, мана
Билиб олдим ҳаётда бир-бир
Тасдиқловчи бошланиш нима,
Рад этувчи ниҳоя надир.

Одамларга зарурмиз бизлар,
Сизникидар меҳримиз бари.
Азал абад, голиб, музаффар
Бизлар, яъни совет чоллари.
1960 й.

ГУГУРТ

Тарки одат амри маҳол дер,
Ҳар на борки, тортар ҳарорат.
Ут гугуртга доим мунтазир,
Йўқдир унга гугуртсиз ҳаёт.

Шеър қидириб, шеърнинг кетидан
Келдим, бу ер мўъжизага кон.
Танҳоликда сукутга чўмган
Ажиналар тарк этган ўрмон.

Урмон ичра ёлғиз туп терак
Гугурт бўлиб берган у яллиғ.
Бунда ўтиб бўлмас чакалак
Оқпадарнинг маскани янглиғ.

Аввал охир ёлғиз матлабим
Борлигимни берсам оловга.

Мен истайман шу терак каби
Терилсайдим минглаб ғилофга.

Токи мени олиб юрсинлар
Инсон билан бўлайин мудом.
Ҳордиқ пайти чекканда аскар,
Мени ёқсин ва олсин ором.

Маликадай турар қайинлар,
Кунда мағрур сақлашар сукут.
Меҳнат билан ўтади кунлар.
Биз ишлаймиз. Ёнади гугурт.

1960 й.

ИККИ ЯЛМОҒИЗ ҚУШИҒИ

(пъесадан)

Қўрқсин биздан ҳар инсон,

Қалтирасин ҳар замон,

Зеро биз

Ялмоғиз.

Биздан қўрқар бутун юрт,

Филдан токи майда қурт,

Зеро биз

Ялмоғиз.

Қопишга биз моҳирмиз,

Мингта итдан олғирмиз.

Зеро биз

Ялмоғиз.

Юз бермасин бир бало,

Биздан қочинг доимо,

Зеро биз

Ялмоғиз.

Беш карра беш — бир юз беш,

Шундай ҳисоб бизга эш,

Зеро биз

Ялмоғиз.

Бизнинг саноқ шундай аўр —

Тўрт карра тўрт — юз қирқ тўрт,

Зеро биз

Ялмоғиз.

Ачиннамиз ўлгудак,

Бўлмаганмиз биз гўдак,

Зеро биз

Ялмоғиз.

Ёмонликни енгса эл,

Синар шунда бизнинг бел

Зеро биз

Ялмоғиз.

1962 й.

МУНДАРИЖА

Гренада. Ҳамид Олимжон таржимаси	3
Тирик қаҳрамонлар	9
Арвоҳ	13
Сарҳад	17
Симлар	21
Разведкада	23
Қўшиқ	26
Табассум	27
Улим	33
«Тун қўйнида портлаган кўприк...»	34
Итальян йигит	36
Жамбулга хат	38
Қадаҳ	41
Россия	43
Уфқ	48
Қизил гвардиячи	51
Шеърим	53

Қизалоқ билан суҳбат	57
Қадрдон аёллар	62
Сирлар	64
Бедорлик	66
Монолис Глезосга	68
Шу деб яшар дунёда инсон	69
«Барча зару инжулар...»	72
Совет чоллари	73
Гугурт	76
Икки ялмоғиз қўшиғи	78

На узбекском языке

Михаил Светлов

Т А Й Н Ы

Стихи

Перевод с издания Гослитиздата 1965 г.

Редактор *Тўлқим*
Рассом *К. Воробьев*
Расмлар редактори *Э. Валиев*
Техн. редактор *Л. Партихўжаев*
Корректор *М. Жўраева*

Босмахонага берилди 28/1-1967 й. Босишга рухсат этилди 26/VI-68 й. Формати 84×108 ¹/₁₆. Босма л. 1,313. Шартли босма л. 2,19. Тиражи 5000. Фафур Фулом номидаги бадний адабиёт нашриёти. Тошкент, Навоий кўчаси, 30. Шартнома № 204-66

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг матбуот Давлат Комитетининг 3-босмахонасида машино мелований қорозга 7-босмахонада босилди. Тошкент. Хоразм кўчаси, 9. 1967 йил, заказ 598. Баҳоси 24 т.

P2
C37

Светлов Михаил.

**Сирлар. Лирика. Т., Ғафур Ғулом номидаги
бадий адабиёт нашриети, 1968.**

84 бет. Тиражи 5000.

Светлов М. Тайны. Стихи.

Индекс 7-4-2

P2